

BOEHME

‘Een zeer lichte morgenster is opgegaan’

Symposion van het

LECTORIUM ROSICRUCIANUM

Internationale School van het Gouden Rozenkruis

Rozenkruis Pers – Haarlem

In de Symposionreeks verschijnen de teksten van symposia die jaarlijks gehouden worden door het Lectorium Rosicrucianum, de Internationale school van het Gouden Rozenkruis, op het conferentieoord Renova te Bilthoven.

Verschenen: Spinoza 1998
Ficino 1999
Boehme 2000
Paracelsus 2001

© ISBN 90 6732 248 2

© 2001 ROZEKRUIS PERS – HAARLEM

Symposionreeks

In de Symposionreeks verschijnen teksten over schrijvers die een belangrijke schakel vormen in de keten van het metafysisch denken. Deze gouden keten heeft de mensheid altijd begeleid en geïnspireerd. Figuren als Baruch de Spinoza, Marsilio Ficino, Jacob Boehme en Theophrastus Paracelsus kunnen ertoe gerekend worden.

De visie die allen geven op wereld en mensheid komt tot uitdrukking in een kernzin van Hermes Trismegistos: 'De mens is een groot wonder, o Asclepios.*' Dit grote wonder werd door alle tijden heen in filosofische scholen en geestesscholen onderwezen, opdat de mens de weg zou gaan tot verwerkelijking van de onsterfelijke Geestzielemens.

Vanuit de klassieke wereld is het hermetisch en christelijk denken tot een synthese gevoerd waarmee een nieuw levensperspectief voor de westerse mens is geopend. De figuren uit de Symposionreeks getuigen allen van dit levensperspectief.

* zie J. van Rijckenborgh, *De Egyptische Oergnosis en baar roep in het eeuwige nu, opnieuw verklaard aan de hand van de Tabula Smaragdina en het Corpus Hermeticum van Hermes Trismegistos*. 4 delen, Rozekruis Pers Haarlem.

Inhoud

I	‘Wie in Zijn Licht ziet, moet Zijn Wonder verkondigen...’ door C. Goud	9
II	Het Licht van Böhme in Nederland Door P.F.W. Huijs	23
III	De Bevrijdende Weg van Böhme Door P.G. Olsthoorn	44
IV	Appendix: Jan Luyken, Böhme en de Ziel Door P.F.W. Huijs	59

Introductie

Het derde symposium dat het Lectorium Rosicrucianum organiseert op haar conferentieoord 'Renova' wijst de bezoeker op de parallel tussen de felle brand der meningen die aan het begin van de 17de eeuw woedde en de verwarring, de onzekerheid maar ook de hoop die aan het begin van de 21ste eeuw het leven van de zoekende mens kenmerken. Net als toen geeft ook nu de levende *Gnosis* aan dat de mens een zuiver begrip van Bevrijding niet kan bereiken met *alleen* een uitbreiding van zijn kennis, of met een verandering van zijn gevoel.

Wezenlijke bevrijding en levensvernieuwing zullen altijd het resultaat zijn van het samengaan van *drie* delen: een nieuwe kennis, een intens nieuwe hartwerkzaamheid en daaruit voortvloeiend een nieuwe handeling. Kennis, Liefde Daad – op een nieuwe grondslag: pas dan kunnen de resultaten blijvend zijn. Daarom wordt een bevrijdende arbeid altijd vanuit dat perspectief ondernomen.

In de middeleeuwen zijn er de drie grote bevrijdende impulsen van de Graal, de Catharen en de Tempeliers geweest, in de moderne tijd is een dergelijke drievoudige activiteit opnieuw actueel werkzaam via het Lectorium Rosicrucianum.

In het begin van de zeventiende eeuw was er eveneens een machtige impuls van de drie aspecten die de mens tot werkelijke bevrijding kunnen voeren. De fakkel werd ontstoken door de Klassieke Rozenkruisers. Zij hielden het visioen en de *kennis* levend van de mens als microkosmos. Met een klaren stoot, een *Fama*, begon hun arbeid, in stille beslotenheid moest deze gekoesterd worden, want voor een grote beweging was het te vroeg. Op aandringen van hen nam Amosz. Comenius de fakkel over, bracht hem naar de Republiek der Verenigde Nederlanden en naar Engeland. In hem kunnen we de *daad* zien: het verder dragen van de vlam; we zien de werkzaamheid van beschermende handen, die op intelligente wijze de vlam brandend hebben gehouden.

En de *liefde*? Waar zouden wij het hart kunnen zien? Voor het ‘hart’ van die periode moeten we naar iemand, die korte tijd eerder actief is geweest. Iemand die geen universitaire opleiding had genoten, iemand van eenvoudige afkomst, en die als ambachtsman en later handelman zijn kost verdiende. In alle bescheidenheid ontving deze mens de meest verheven wijsheid. De meest directe inspiratie putte hij uit het schouwen in de diepten van de Geest, die hem de Natuur der Dingen uiteenzette. Hij was iemand die werkte uit het waarnemen van de innerlijke noodzaak van al het bestaande. En vooral zag en begreep hij hoe de alomvattende – onkenbare – goddelijke natuur en de schepping, die hij de ‘wereld van de toorn’ noemde, zich tot elkaar verhouden.

De brug tussen deze beide werelden wordt geslagen door de Sophia; door de Christus. Niet als een persoon, maar als een altijd opnieuw werkzame Kracht; als een ongekende *Liefde*-gave uit het hart van de Vader voor zijn Schepping.

Die man was Jacob Böhme.

*‘Wie in Zijn Licht ziet, moet Zijn Wonder verkondigen,
Zijn heerlijke Naam openbaren en prijzen’*

C. GOUD

Inleiding

‘Wie in Zijn Licht ziet, moet Zijn Wonder verkondigen, Zijn heerlijke Naam openbaren en prijzen.’ We hebben deze tekst, ontleend aan één van Böhmes *Theosofische Sendbrieven*, bewust gekozen omdat ze zo volstrekt Böhmes eigen leven kenmerkt. Wat hij ontving aan kennis over God, de schepping en de plaats van de mens daarin (‘het Wonder’), gaf hij immers voortdurend door aan anderen, opdat ook zij tot deze kennis zouden kunnen komen.

Dit ontvangen van Godskennis door Böhme – vaak aangeduid met ‘hoger schouwen’, ‘verlicht zijn’, ‘ingevingen’ –, kunnen we in hedendaagse terminologie omschrijven als ‘autoriteit van de intuïtie’. Door deze intuïtie verkreeg hij kennis over de schepping en de plaats van de mens daarin. Zo men zich vervolgens zou afvragen wat de brón van die intuïtie is, kan men het antwoord bij Böhme zelf, onder andere in de Voorrede van Aurora, aantreffen: het is de Heilige Geest. Hij licht dat als volgt toe: als de ziel wordt aangestoken door de Heilige Geest, dan wordt de Kennis van God in het vuur van de Heilige Geest gezaaid als een zaadkorrel. Deze zaadkorrel zal groeien, als de mens er naar streeft in de ziel het goede over het boze te laten heersen. Zo’n mens geeft zijn ziel volledig over aan de Wil van God. Wat Böhme vervolgens verstaat onder Heilige Geest, en God en diens Wil, kan in de loop van deze lezing voor u duidelijk worden.

Op dit moment willen we echter eerst nog een aantal andere zaken opmerken. Zo blijkt bijvoorbeeld het hierboven omschreven proces, om tot kennis te komen in deze staat van verlichting, voor Böhme niet altijd gemakkelijk te zijn geweest. De auteur vertelt bijvoorbeeld in een brief over zijn worsteling om het eigen inzicht en het eigen verstand te doen zwijgen, opdat Gods Wil in hem kon werken. Daarnaast wordt ook de lezer die Böhmes werken ter hand neemt, op zijn beurt met

*Chronologie van de werken van Jacob Böhme –
Bron: E.H. Lemper, Jacob Boehme, 1976*

1575	datum onbekend	Jacob Böhme geboren te Alt Seydenberg als vierde van vijf kinderen.
1599	24 april 10 mei	Koopt – als meester – een schoenmakerij te Görlitz trouwt met Katharina Kuntzschmann. Zij krijgen vier zonen: Jakob 29-1-1600; Michael 8-1-1602; Tobias, 11-9-1603; en Elia, 4-9-1611
1605	19 nov	Verhuurt zijn schoenmakerij
1612-1613	27-1 tot 26 7	Morgenrood in Opgang (Aurora)
1613	12 maart	Verkoopt zijn schoenmakerij
1619	jan-juli	Beschrijving van de Drie Principes van het Goddelijke Wezen
1619-1620	nov-voorjaar	Het Drievoudig leven van de Mens
1620	8 mei ook in mei voorjaar-aug mei-herfst	Het Aardse en het Hemelse Mysterie Korte verklaring van de zes mystieke punten Veertig vragen van de ziel. Later eraan toegevoegd: Het Omgewende Oog De Menswording van Jezus Christus Hoe het Eeuwige Woord is Mens geworden Hoe wij in Christus' leven, sterven en dood moeten ingaan De Boom van het Christelijke Geloof
	14-8 tot 18-11	Het Onderricht over de Laatste Tijden (Sendbrief aan Paul Kaym)
1620-1621	dec tot 7-5	Zes Theosophische Punten
1621	begin maart april juli	Eerste verdediging tegen Balthasar Tilke De vier Complexionen Commentaar op het boekje van Esaia Stiefel Tweede verdediging tegen Balthasar Tilke
1621-1622	2e helft tot 7-2	De Signatura Rerum. De geboorte en uitleg van alle wezens
1622	26 april 1 juni 24 juni juni-juli zomer september	Apologia betreffende de Volmaaktheid van de Mens. De vergissing van de sekten van Esaia Stiefel en Ezechiël Meths Over de ware Boete Over de nieuwe Wedergeboorte Over de ware Gelatenheid Over het Bovenzinnelijke Leven Over de Goddelijke Beschouwelijkheid
1622-1623	sept-sept	Mysterium Magnum. Verklaring van het eerste boek van Mozes
1623	jan-febr 9 febr	Over de Uitverkiezing De Poenitentia. Sleutel tot Begrip van de Goddelijke Geheimen
nov-dec		Het Testament van Christus. Eerste opzet 1. Over de heilige Doop. 2. Over het heilig Avondmaal
	27 dec	Tabel over de Drie Principes
1623-1624	sept-jan	Korte samenvatting van de bovenzinnelijke beschouwing van het Mysterium Magnum
1624	febr 25 maart maart-april voor 1 april 3 april 10 april mei-juni midden okt	Tabellen van de Drie Principes. Tweede versie Aan een hongerige en dorstige ziel zijnde een samenspraak van een verlichte en nog niet verlichte ziel Sleutel van de voornaamste punten. Clavis Over het Testament Christi. Tweede versie, niet af Het Testament van de Doop, voor de Eenvoudigen Verantwoording voor de Raad van Görlitz Verdediging tegen Gregor Richter Gebedenboekje voor alle dagen van de week Over de Heilige Geest. niet af Beschouwing over de Goddelijke Openbaring zijnde 177 Theosophische Vragen. niet af
1624	16 nov	Jacob Böhme sterft te Görlitz